

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ 1 ” вересня 2016р.

Прогнозування цінового середовища розвитку підприємств

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки _____ доктора філософії _____
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» _____
(шифр і назва напрямку підготовки)

Львів
2016 рік

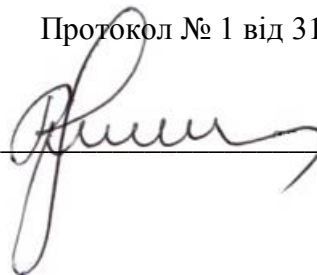
РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Львівський національний університет імені Івана Франка, економічний факультет, кафедра економіки підприємства

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доктор економічних наук, професор Біттер Олександр Аронович,

Обговорено та рекомендовано до впровадження Вченою радою економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол № 1 від 31 «серпня» 2016 року

Голова

Р.В.Михайлишин

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Прогнозування цінового середовища розвитку підприємств» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Прогнозування цінового середовища розвитку підприємств» є теоретичні основи економічного прогнозування цінового середовища розвитку підприємства та практичні аспекти розробки прогностичних моделей та проведення конкретних розрахунків.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Прогнозування цінового середовища розвитку підприємств» є формування теоретичних знань і практичних навичок прогнозування цінового середовища розвитку підприємства з використанням сучасних методів та засобів.

1.2. Основними завданнями викладання дисципліни є вивчення теоретичних основ прогнозування в цілому, та прогнозування цінового середовища діяльності підприємства зокрема, чинників, що визначають формування цінового середовища підприємств, прогнозування формування цін на продукцію підприємств та на використовувані підприємствами ресурси, логічно-інтуїтивних та формалізованих методів прогнозування та особливостей їх застосування при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства, вироблення та закріплення навичок використання методів прогнозування, усвідомлення гносеологічних обмежень наукового прогнозування цінового середовища розвитку підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні

знати:

- поняття, сутність та види "прогнозів" та "прогнозування";
- основні елементи системи прогнозування та його функції.
- основні етапи прогнозування цінового середовища підприємств;
- логічно-інтуїтивні та формалізовані методи прогнозування;
- поняття та складові елементи цінового середовища підприємств;
- чинники формування цінового середовища підприємств;
- інформаційні джерела прогнозування цінового середовища підприємств;

- гносеологічні обмеження наукового прогнозування цінового середовища розвитку підприємства.

вміти:

- здійснювати правильний вибір джерел інформації для забезпечення досягнення відповідних цілей та завдань прогнозування.
- формувати цілі та завдання прогнозування;
- проводити аналіз об'єкту прогнозування та його навколишнього середовища;
- здійснювати вибір відповідного методу прогнозування;
- практично застосовувати методи індивідуальних та колективних експертних оцінок при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства
- практично використовувати методи прогновної екстраполяції та моделювання при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства;
- обґрунтовувати прогноз моделювання цінового середовища підприємств та проводити оцінку його достовірності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

2.1. Лекційний курс

- Тема 1. Прогнозна функція та зміст підприємницької діяльності
- Тема 2. Методологічні основи прогнозування
- Тема 3. Методи прогнозування
- Тема 4. Основні етапи прогнозування
- Тема 5. Цінове середовище підприємств галузі
- Тема 6. Формування цінового середовища підприємств галузі
- Тема 7. Прогнозування конкуренції – ключового чинника формування цінового середовища підприємств галузі
- Тема 8. Прогнозування середовища формування цін на продукцію підприємств галузі
- Тема 9. Прогнозування середовища формування цін на покупні матеріальні ресурси підприємств галузі
- Тема 10. Прогнозування зміни умов формування цін на природні ресурси, використовувані підприємствами галузі
- Тема 11. Прогнозування середовища формування вартості робочої сили
- Тема 12. Використання методів індивідуальних експертних оцінок при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства

Тема 13. Використання методів колективних експертних оцінок при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства

Тема 14. Використання методів прогновної екстраполяції при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства

Тема 15. Використання методів моделювання при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства

Тема 16. Гносеологічні обмеження наукового прогнозування цінового середовища розвитку підприємства

2.2. Семінарські заняття

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти прогнозування цінового середовища підприємств

Тема 1. Прогнозна функція та зміст підприємницької діяльності

Тема 2. Методологічні основи прогнозування

Тема 3. Чинники формування цінового середовища підприємств галузі

Тема 4. Прогнозування конкуренції – ключового чинника формування цінового середовища підприємств галузі

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти прогнозування цінового середовища підприємств

Тема 5. Прогнозування середовища формування цін на продукцію підприємств галузі

Тема 6. Прогнозування середовища формування цін на використовувані ресурси підприємствами галузі

Тема 7. Використання методів інтуїтивно-логічних методів при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства

Тема 8. Використання формалізованих методів при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємств

2.3. Самостійна робота аспіранта

Тема 1. Прогнозна функція та зміст підприємницької діяльності

Тема 2. Методологічні основи прогнозування

Тема 3. Методи прогнозування

Тема 4. Основні етапи прогнозування

Тема 5. Цінове середовище підприємств галузі

Тема 6. Формування цінового середовища підприємств галузі

Тема 7. Прогнозування конкуренції – ключового чинника формування цінового середовища підприємств галузі

Тема 8. Прогнозування середовища формування цін на продукцію підприємств галузі

Тема 9. Прогнозування середовища формування цін на покупні матеріальні ресурси підприємств галузі

Тема 10. Прогнозування зміни умов формування цін на природні ресурси, використовувані підприємствами галузі

- Тема 11. Прогнозування середовища формування вартості робочої сили
- Тема 12. Використання методів індивідуальних експертних оцінок при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства
- Тема 13. Використання методів колективних експертних оцінок при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства
- Тема 14. Використання методів прогновної екстраполяції при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства
- Тема 15. Використання методів моделювання при прогнозуванні цінового середовища розвитку підприємства
- Тема 16. Гносеологічні обмеження наукового прогнозування цінового середовища розвитку підприємства

3. Рекомендована література

1. Айвазян С.А., Мхитарян В.С. Прикладная статистика и основы эконометрики. / Айвазян С.А., Мхитарян В.С. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 1000 с.
2. Антохонова И.В. Методы прогнозирования социально-экономических процессов: Учебное пособие. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2004.
3. Бешелев С.Л., Гурвич Ф.Г. Математико-статистичні методи експертних оцінок. - М.: Статистика, 1980.
4. Бокс Дж., Дженкинс Г. Анализ временных рядов. Прогноз и управление / Бокс Дж., Дженкинс Г. – М.: Мир, 1994 г. – 425 с.
5. Веббер Р.А. Основы управления организациями / Р.А. Веббер. — М.: Наука, 2003. — 569 с.
6. Гриффин Р.В. Основы управления организациями / Р.В. Гриффин. — М.: Наука, 2001. — 602 с.
7. Дэй Д. Стратегический маркетинг. М.: Изд-во Эксмо, 2003. - 640 с.
8. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування, Навчальний посібник. / А. М. Єріна – К.: КНЕУ, 2001. – 170 с.
9. Энтов Р., Дробышевский В., Носко С., Юдин А. Эконометрический анализ динамических рядов основных макроэкономических показателей. М.: ИЭПП, 2001.
10. Канторович Г.Г. Анализ временных рядов / Г.Г. Канторович // Экономический журнал ВШЭ. 2002. № 1. С. 85-16.
11. Канторович Г.Г. Анализ временных рядов / Г.Г. Канторович // Экономический журнал ВШЭ. 2002. № 2. С. 251–273
12. Китаев Н.Н. Групповые экспертные оценки. — М.: Знание, 1975. – 64 с.
13. Клебанова Т.С., Иванов В.В., Дубровина Н.А. Методы прогнозирования. Учебное пособие. – Харьков: Изд ХГЭУ, 2002. –372 с.

14. Котлер Ф., Армстронг Г. и др. Основы маркетинга: Пер. с англ. – 2-е европ. изд. -К.; М.; СПб: Издат. дом «Вильямс», 1998. – 1056с.
15. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Ф.Котлер. – 11-е изд. – СПб: Питер, 2004. – 800 с.
16. Кревенс Д. Стратегический маркетинг. // пер. с англ. – М.: Изд. Дом "Вильямс", 2003. – 752 с.
17. Маркетинговий менеджмент. [Текст]: навч. посібник / Л.В. Балабанова [та ін.] – 2-ге вид., переробл. і доп. – Донецьк: Дон ДУЕТ, 2002. – 290 с.
18. Макроекономічне моделювання та прогнозування. За ред. Крюкової І. Харків, 2000.
19. Нанивская В.Г., Андрюкова И.В. Теория экономического прогнозирования: Учебное пособие.-Тюмень: Тюм ГНГУ, 2000.-98с.
20. Литвинчук С.Ю. Информационные технологии в экономике. Анализ и прогнозирование временных рядов с помощью Excel: учебное пособие // С.Ю. Литвинчук – Нижегород. гос. архит.-строит. ун-т, Н.Новгород: ННГАСУ, 2010. – 78 с.
21. Лук'яненко І.Г., Жук В.М. Аналіз часових рядів. Частина перша: Побудова ARIMA, ARCH/GARCH моделей з використанням пакету E.Views 6.0. / Лук'яненко І.Г., Жук В.М. – К.: НАУКМА, 2013. – 188с.
22. Саати Т., Кернс К. Аналитическое планирование. Организация систем: Пер. с англ. – М.: Радио и связь, 1991. – 224с.
23. Статистическое моделирование и прогнозирование: Учебное пособие / Под ред. А.Г.Гранберга. - М.: Финансы и статистика, 1990.
24. Тихонов Э.Е. Методы прогнозирования в условиях рынка: учебное пособие. / Тихонов Э.Е. – Невинномысск, 2006. – 221 с.
25. Четыркин Е.М. Статистические методы прогнозирования. — М.: Статистика, 1977. — 200 с.
26. Цыгичко Д. Основы прогнозирования систем. — М.: Финансы и статистика, 1986.— 416 с.
27. Ширяев А.Н. Основы стохастической финансовой математики. Том 1. Факты. Модели. / А. Н. Ширяев – М., Фазис, 1998. – 512с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Оцінювання знань аспірантів з навчальної дисципліни «Прогнозування цінового середовища розвитку підприємств» здійснюється на основі поточно контролю, оцінювання роботи в групах та виконання індивідуальних завдань. Результати оцінювання оформляються під час заліку

Об'єктами поточного контролю знань аспірантів з дисципліни «Прогнозування

цінового середовища розвитку підприємств» є :

- 1) систематична та активна робота на практичних заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійної роботи;
- 3) виконання поставлених завдань перед групою;
- 4) виконання індивідуальних завдань.

Засобами поточного контролю знань аспірантів є:

- 1) обговорення програмного матеріалу, дискусійних та проблемних питань за темою практичного заняття з врахуванням обсягу виконаної самостійної роботи;
- 2) презентації результатів роботи в групах;
- 3) перевірка та обговорення індивідуальних завдань;
- 5) опитування у процесі індивідуально-консультативних занять тих аспірантів, які мають заборгованість із поважних причин.

У дискусіях на практичних заняттях враховується:

- рівень знань, продемонстрований під час обговорення;
- активність при обговоренні дискусійних та проблемних питань;
- обсяг та рівень засвоєння опрацьованого під час самостійної роботи матеріалу.

При оцінюванні результатів роботи в групах враховується кількість та практичність запропонованих ідей, їх систематизована презентація.

При оцінюванні виконання індивідуального завдання враховується його системність та відповідність сформованим під час відповідної лекції критеріям.

Оцінювання знань аспіранта (-тки) з дисципліни "Прогнозування цінового середовища розвитку підприємств" здійснюється за 100-бальною шкалою.

Підсумкова оцінка відповідає такій шкалі успішності:

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	Оцінювання для заліку	Коментар
90-100	A	Відмінно	Зараховано	Аспірант(-ка) активно працював(-ла) на практичних заняттях, виявив(-ла) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, в т.ч. для самостійного опрацювання, продемонстрував(-ла) вміння творчо застосувати набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань, передбачених програмою дисципліни, здатний(-на) до самостійного поповнення надбаних знань і умінь у процесі подальшої навчальної роботи і професійної діяльності, допущені помилки є незначними.

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	Оцінювання для заліку	Коментар
81-89	B	Дуже добре	зараховано	Аспірант(-ка) активно працював(-ла) на практичних заняттях, виявив(-ла) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, в т.ч. для самостійного опрацювання, продемонстрував(-ла) вміння творчо застосувати набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань, передбачених програмою дисципліни, здатний(-на) до самостійного поповнення надбаних знань і умінь у процесі подальшої навчальної роботи і професійної діяльності, допустив(-ла) кілька помилок середньої значимості, які самостійно може виправити.
71-80	C	Добре	Зараховано	Аспірант(-ка) бере участь у всіх практичних заняттях, проте не відрізняється особливою активністю, виявив(-ла) системні та добрі знання навчального матеріалу, в т.ч. для самостійного опрацювання, продемонстрував(-ла) вміння творчо застосувати набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань, передбачених програмою дисципліни, але у дискусіях допускає неточності, не завжди може сформулювати своє ставлення до фактів і подій або допускає несуттєві помилки
61-70	D	Задовільно	Зараховано	Аспірант(-ка) виявив(-ла) загальні знання навчального матеріалу, володіє обмеженими відомостями з літератури для самостійного опрацювання, виявив(-ла) вміння продуктивного вирішення практичних завдань, передбачених програмою дисципліни, припускається суттєвих помилок, які може виправити при підказці викладача.
51-60	E	Достатньо		Аспірант(-ка) виявив(ла) знання навчального матеріалу в мінімальному обсязі, володіє обмеженими відомостями з рекомендованої літератури, проявив(-ла) окремі вміння продуктивного вирішення практичних завдань, передбачених програмою дисципліни, припускається суттєвих помилок, які може виправити лише під керівництвом викладача.

5. Засоби діагностики успішності навчання

З метою перевірки якості підготовки, знань, умінь аспіранта з дисципліни «Прогнозування цінового середовища розвитку підприємств» використовуються такі засоби оцінювання:

- для поточного контролю - обговорення програмного матеріалу з врахуванням завдань для самостійної роботи, а також дискусійних та проблемних питань за темою практичного заняття; оцінювання презентації результатів роботи в групах, а також індивідуального завдання.

- для підсумкового контролю – оформлення заліку шляхом обговорення ключових питань.

Засоби поточного та підсумкового контролю:

Засоби контролю	Кількість балів
Поточний контроль на практичних заняттях	50
Презентація результатів роботи в групі	20
Індивідуальне завдання	30

Розробник

О.А. Біттер